

ნებას, და თუ ასე აყევით, თუ ყველას
კმაყოფილება მიეცა, მალე ჩვენი ქვეყანა
იმავე მდგომარეობაში ჩაეარდება, როგორ-
შიაც ის ასი და ორასი წლის წინეთ იყო. თუ
„ძველები“ ანგარიშები გაიხსენეთ
ვინ იცის რა და რაები არ მოგვადგინებდა.
ჩვენ გაიხსენებთ, მაგალითად, რომ მაშინ-
დელ დროში გლეხ-კაცობას ამდენი გარდა-
სახადი და ეალდებულება, ამდენი შრომა
და ვიავგლახი როდი აწვა კისერზე, რომ
მებატონეებს მაშინ ძლიერ სასტიკი და მძი-
მე ეალდებულება და მოვალეობები ჰქონ-
დათ, რომ ჩვენმა ხალხმა ამდენი განსაც-
დელი იმითა კი არ გასწია, რომ ეხლა
მისი ნაჭირანხულებით უსაქმო და უსარ-
გებლო მჭამლები უდარდელ ქეიფს-გაწევა-
ში ფულებს უთავბოლოთ და უანგარიშოთ
ფლანგადენ და სხვ. და სხვ. და სხვ. მაგ-
რამ ამავსაც რომ თავი დაენებოთ, და
გულწრფელათ ძველ წესებს და ჩვეულებ-
ებს დაეადგეთ, მათ სრულადღენებზე და-
ეთანხმდეთ, მაშინაც აი რა გარემოებას შე-
ეხდებით. მინც რომელიმე გადგდებულ
წესს აახლებს და აღადგენს, იმან იქიდან
თავისთვის მარტო უპირატესობა კი არა, მო-
ვალეობაც და პასუხის გებაც უნდა მიიღოს.
მინც თავის უფლებას აფუძნებს ძველ სა-
მართალზე და წესზე, იმან ამ ძველი წესის
და სამართლის მოვალეობა და პასუხის გე-
ბობაც უნდა მიიღოს. მაშ გაიხსენოთ,
ამას შემდეგ, რა პასუხისგებლობა და სასჯე-
ლი ელოდა, ძვილის წესით, იმას, ვინც შე-
ნაწირავს და შენაფიცავს უარს-პყოფდა,
ვინც ეკლესიას რასმე აკლავდა ან ავნებდა,
ვინც სიტყვას და პირობას სტეხდა; და თუ
აბაშიძეები ან გახურებულ შანთათ ნაბიჯ-
ზე გაარბენენ ხელის დაუწველათ, ან მღუ-
ღრე წყლიდამ ჯვარს ამოიღებენ, ან ხელს
მოიჭრიან, ან მაწაში ჩაიფლებიან,—იყოს
ნება მათი, დაუბრუნდეთ მათ მათი შენაწი-
რები და გამონაწირი გლეხები!

ნუ თუ ამისთვის ეცხოვრობდით ჩვენ ამ
საუკუნის განმავლობაში, ნუ თუ ამისთვის

ბილამ, რომ კაცი თავის კერძო ცხოვრებას,
თავის მოქმედებას და სხვებთან დამოკიდე-
ბულებას ნიადგ თავის რწმუნებასთან და
აზრთან უნდა ათანხმებდეს, რომ „სიტყვა“
და „საქმე“, აზრი და მოქმედება ერთმანეთს
არ ორპირობდენ და არ ეწინააღმდეგებოდენ

აი ამ ახალგაზდობას სათითაოთ მიუთი-
თებ მე იქაური ხერხიანი ცხოვრების მაგა-
ლითებს, და ვეტყვი—ხომ ხედავთ, როგორ
ჩასიათისაა გონიერი და პატიოსანი კა-
ცის მოქმედება, რა უნდა იყოს მისი მიზანი,
რაგვარი უნდა იქნეს მისი ცხოვრება და
ღვაწილი? და როცა ეს ახალგაზდობა კარგა
ლაზათიანათ გაიხსენებს იქაური ცხოვრე-
ბის და იქაური ხასიათების ჩინებულ სუ-
რათს, მე მაშინვე შემდეგს სურათს დაუხა-
ტავ აქაური, ჩვენებური ცხოვრებისას.

ჩვენში, ვეტყვი მე, ვითომ-განათლებუ-
ლი კაცები, ვითომ-ახალგაზდა პირები სულ
სხვა ნაირ გზას და მოქმედებას ადგაან.
იმათ ან არასოდეს არ ჰქონიათ საზოგა-
დობრივი გრძნობა და საზოგადო სიკეთის-
თვის მსახურების სურვილი, ან, თუ ჰქონიათ,
დიდი ხანია რაც დაუკარგავთ. იმინ ხმა
ამოუღებლათ, უბრძოლველათ, ხელგა-
უნძირეველათ დამონებიათ მამა-პაპურ ჩვეუ-
ლებებს და შეხედულობას, აპყოლიან ადა-
მის წლის ცხოვრებას, და მათი კერძო მოქ-
მედება, მათი საყოველღეო ცხოვრება იმა-

ავიტანეთ ყოველგვარი გასაჭირი, რომ ჩვენი
ძველი ცხოვრებიდამ ამ ნაირი სამწუხარო
და ხეზრული ჩვეულებები დაგვბრუნებოდა?
ნ. სკანდელი.

თითო ორ-ორი საწუგუმო ღრუბელი

ჩვენ ცხოვრებაში რომ სამხიარულო
მოვლინება ძალიან იშვიათად იპოვება, ეს
გვეგონია უსაძილო იყოს დღეს. მინც
კი დაჰყვირებია ამ უკანასკელი საუ-
კუნის მდგომარეობას საქართველოში ის,
რასაკვირველია, შენიშნავდა საზოგადოები-
საგან ყურის არიდებას, გულგრილობას
ქვეყნის საქირებებზე და სულაც იმათ
დაეწყებდა. ამ უკანასკელი დროის ქართვე-
ლობა თავის პიროვნულ და მცირე ანგა-
რიშებს მოადგომებია; მას სრულიად არ
მოსდის აზრში, და თუ ჰფიქრობს, საქმით
ხომ მაინც არ ამტკიცებს, რომ მეცადინობს,
სდებს თავის ღონეს საქართველოს ამაღლე-
ბისთვის.

როდესაც ამ ნაირ უძრავ საზოგადოებას
ხედავ კაცი, მაშინ ერთი მოსაზრება იბადება
თქვენს თავში: ესმის კი ამ საზოგადოებას,
რომ საზოგადო ცხოვრების გაუმჯობესო-
ბით და განათლებით—იმისი პიროვნული
მდგომარეობაც შეიცვლება სასიკეთოთ? მს-
მის მას, რომ მარტო თავის სამშობლოს
ხალხთან კავშირითა გაუწევს ის პირისპი-
რობას ბევრს დამაჩვენებელ და გამრცენელ
მოვლინებებს?

თუ ეს ყველა გაგებული აქვს ჩვენს სა-
ზოგადოებას, მაშ რატომ გულმოდგინეთ
არ უდგება ისეთ საქმეებს, როგორც მაგ,
სახალხო სასწავლებლების დაარსებას, მათ-
თვის ღონისძიების მოპოვებას? ამაზედ გვე-
ტყვიან: „შე დალოცვილო, საზოგადო სი-
ლარიბეს, გაჭირებას და სიბნელეს კი არა,
ჩემსას ვერ მოუღარე? ვერ შევსძელი დავი-
კმაყოფილო პირველი და უსაჭიროესი ცხოვ-
რების მოთხოვნილებებო.“ რატომ? გა-
ნა ამ ჩვენს დროებით სამწუხარო სიცოც

ვე ჩირქით გათქერილია, იმავე გესლით
წარყენილია, რომლითაც წინა თაობების
ცხოვრება უკვალოთ და უსარგებლოთ და-
ღუბულა. მუღლ-ხელ დაკრეფილნი ლოკვენ
ისინი უფროსების მძლიერს და მხარავ
ხელს, ყურმოჭრილ ყმებსავით ფეხ-ქვეშ
უგორდებიან ყველას, ვინც კი ძალადობს
და უსამართლიანობას, და წაყრუებით, უდარ-
დელათ ზურგს უბრუნებენ ყველაფერს,
რაც კი სუსტი, დამარცხი და იმედ-მო-
კლებულია. მისაც როდესმე ჩვენში ხმა
ამოუღლია ან ხელი გაუწმრევია ჩვენი მიძინე-
ბული საზოგადოების ფეხზე წამოსაყენებ-
ლათ, ან ჩვენი გაღატაკებული ხალხის სარ-
გებლობის დასაცველათ, ყველას გზაზე
დახედენია ამ კაცები ქვეშ-ქვეშა, ჩუმი,
მომწამდელი და მოხიბვლელი წინააღმდე-
გობა და მტრობა. იმათ თავიანთ მიზნათ და
იარაღათ „ჩურჩული“ შეუქნიათ, და ვინც
შინაურულ ჩურჩულს საკმაო იარაღათ არ
სთვლის ჩვენი მიყრუებული ქვეყნის ამაღ-
ლებისთვის, იმის წინააღმდეგ ესენი, ჩურ-
ჩულის მაგიერ, ცულის-წამებას და ბეზლო-
ბას ხმარობენ, რომ ამით სახელი გაუტე-
ხონ და ფეხი მოტეხონ ყოველ მიმართუ-
ლებას, რომელსაც მათი ჩურჩული არა სწამს,
და რომელიც ჩურჩულის მაგიერ საქმეს და
შრომას თხოულობს.

ამ გაგუდული ჩურჩულის შემწეობით ამ
კაცებს გვარიანათ წაუფარავთ ის ნამდვილი

ხლეს მართლა არაფერი მოეხერხება თუ?
იმის მიზეზით, რომ რომელიმე გარე-
მოებები დღეს ჩვენთვის საძნელო არიან,
და ნამდვილი ჩვენი ცხოვრების გაუმჯობე-
სობის გზა დახსტული გვაქვს,—ნუ თუ ამ
საფუძვლით, ვამბობთ ჩვენ, ისეთ მეცადი-
ნებაზედაც უნდა ავიღოთ ხელი, რომელი-
საც უფლება გვაქვს. ლოგიკური საქციელი
იქნება საზოგადოების მხრით, რომ ქართული
მწიგნობრობის გაერცვლებაზედ ხალხში, რომ-
ელიც არის ჩვენი ენის, მოთხოვრების, და
ზნის დარაჯი გულხელ დაკრეფილი უცქი-
როთ? შოველი ხალხი, როდესაც ის რომე-
ლიმე ხიფათში ჩაეარდნოდა, ხმარობს იმ
იარაღს, რაც მაშინ ხელში აქვს. ხმარობს
იმ ღონეს, რომელიც რომელიმე ხარისხამ-
დე მიღწევენებს მას თავის მიზნამდინ.

სხვა და სხვა ქვეყნებში, სხვა და სხვა
საშუალებები აქვს ხალხს თავის თავისუფ-
ლების დასაპყრობელად, ან განსამტკიცებ-
ლად.

ზანათლებულ ქვეყნებში საზოგადოებას
მოუგონია: საერო კრებები, თავისუფალი
ლიტერატურა, თავისუფალი სიტყვა. შევო-
გან ამ ადგილებზედ ხალხს ჰყავს, თავის
სურვილის და საქირების დასაკმაყოფილებ-
ლათ—წარმომადგენლები, სანდო კაცები.

რასაკვირველია, საზოგადოება ირჩევს
ისეთს პირებს, რომელნიც მას მოსწონს
მიმართულებით, ნიჭით. აქ წარმოითქება
ყოველ გვარი საზოგადო ნაკლულებანება,
აიწონება და დაიფასება თითოეული უხეი-
რო ან მავნებელი წესი, კანონი, ეალდებუ-
ლება და შემდეგ მიეცემა ისეთი გადაწყვე-
ტილება, როგორსაც ნახვენ საუფჯობესოდ.

სხვა და სხვა სახელმწიფოში სხვა და სხვა
ნაირი მნიშვნელობა და განმავლობა აქვს
მთელი ხალხის წარმომადგენელ კრებას.
მაგრამ დაუბრუნდეთ ჩვენს საგანს. ჩვენ
იმას ვამბობდით, რომ ის მცირე და კანო-
ნით მოცემული უფლებები, რომელიცა
გვაქვს, ის მაინც ხერხიანათ მოვიხმაროთ
მეტეკი: ე. ი. გავრცელება საზოგადოებაში,
სწავლისა და მწიგნობრობისა.

შრომა და ღვაწლი, რომელიც იმათ თა-
ვიანთი პიროვანი ამაღლებისთვის უხმარიათ.
თუმც საზოგადობრივ ცხოვრებაში ისინი
დადუმებას და შინაურულ ჩურჩულს ქადა-
გებენ, მაგრამ პიროვანი მიზნისთვის კი
ისინი უფრო მძლიერ და ენერგიულ მოქმე-
დებებს ხმარობენ, რომელნიც იმათ საზო-
გადო მიზნისთვის როდი ემეტებოდათ. და
ამ გვარი მოხერხებით ისინი დღეს გაძლიე-
რებულან, ლაზათიანი ადგილები და მამუ-
ლები ხელში ჩაუგდიათ, უმჯობესებს კიდევ
ეძებენ და ალბათ კიდევ ჩაიგდებენ...

ამ პირებს, თავიანთ კერძო სარგებლო-
ბაში და პიროვანი მიზნის ძიებაში ჩაფლუ-
ლებს, როდი სწამთ სხვებში არც გულწრ-
ფელობა, არც პატიოსნება, არც საზოგადო
მსახურება. და ჩვენი „დროების“ წინააღ-
მდეგ ისინი, აზრის დარღვევის ან მიმართუ-
ლების ბრძოლის მაგიერ, პიროვან შეწყამე-
ბას ქადაგებენ, ბინძურ მაზნებს გეაწერენ,
თავიანთ სურვილს და მოქმედებას ჩვენ თავ-
ზე გვახვევენ... უსიარცხილოთ, შეუბოვრათ,
აშკარათ, მთელი საზოგადოების წინ, კაცი,
რომელმაც ღვიძლი ძმაგაქარცვა, ჩვენ მცარ-
ცველს გვიძახის, ვინც ბანქოში უშულო-
ბით ფული მოიგო—ჩვენ გაიძევრას გეწო-
დეს, ვინც მზითველისთვის ძუძუს-მწოვარი
და უნახავი ქალი შეირთო—ჩვენ პირადი
სარგებლობის ძიებას გეწამებს, ვინც უფ-
როსის ხელის ღოკვით ადგილი დაიმსახუ-

ჩვენ ვიცით რამდენიმე სასწაულო მა-
გალითები: ახალგაზდა, ქეთილ-ცხოვრება-
ში გამოზდალ პირებს მიუტოვებიათ ყვე-
ლაფერი პირადი სიამოვნება და შედგომიან
სოფლებში შკოლების გამართვას და სინიდი-
სიანათ-საქმის წაყვანას.

მხლა ვიკითხავთ: ამნაირი მოვლინებები
არიან საზავალითა და წასაბამველი, თუ არა?
დღეს, ამ საგანზედ, ჩვენს მეტს არს ვიტ-
ყვით.

„დროების“ კორამსკონდენსია

დ. შვირილა, 12 ნოემბრის 1873.

მე მზათა ვარ ყოველი გაჭირებული კა-
ცის ამბავი გაცნობათ, ნამეტურ თუ ეს
გაჭირება მაღალი კაცებით, ანუ სხვებ
ესთქვით, დიდებული კაცის გამო, სახელ
განთქმული პირებიდან მომხდარა. მართლა,
ყურადღების მისაქცევი საქმე არის ძაცხის
მონასტრის გლეხების საქმე, რომელთაც თ.
აბაშიძეები ითვისებენ. ამისი საქმე დაწვლი-
ლებით რომ მოგწეროთ, ვგონებ, არც ამ
ქვეყანამ დაიტიოს მოწერილი წიგნები. ამ
საქმის დაწვლილებითი ამბავის გადმოცემა
ძნელია ამისთვისაც, რომ აქ ბევრი საიდუმ-
ლოები არის. მე გადმოვცემთ მხოლოდ
რაც მითხრეს და რასაც ეხედავდი თვლით
ამ ორი თუ სამი თვის წინათ მოვიდა ბრძა-
ნება, რომ ყველა იმ გლეხ-კაცების მამუ-
ლებზე, რომელნიც ძაცხის მონასტრის ეკუ-
თნოდნენ, მომპირებელ შუამდგომელს უ.
N-ს „უსტანის ღრამბა“ უნდა შეედგინა
მომპირებელი შუამდგომელი წაედა ამ
გლეხების მამულის ასაწერათ, მაგრამ უ-
კუთქაცის სისწრაფითა დიდითა. შემდეგ
ესევე მომპირებელი წაედა, თან წაიყვან
ყაზახები და მაზრის მმართველიც წაედა.
მაგრამ იგინიც იმავე ნაირათ დაბრუნდნენ.
მღებები ყველანი აპას იძახოდნენ: „ჩვენ ვერ
ვიცნობთ აბაშიძეებს და არ შევიძლია, ჩვენ
მამულებზე მათ უსტანის ღრამბა შევად

რა—ჩვენ უფროსების მორიდებას გვაწერს
ვინც თავისი მარწმუნებელი გაცა—ჩვენზე
ამბობს, სანდო კაცები არ არიანო, და ვინც
ქურდობაში დაჭერილი იყო—ჩვენ ქურდის
სახელს გვარქმევს...

როცა თქვენ მიხვალთ ჩვენში და ამ კა-
ცების საქციელს დინახავთ, მათ მიმართუ-
ლებას და მოქმედებას გაიცნობთ,—ვეტყვი
მე ამ ახალგაზდობას—გაიხსენეთ მაშინ აქა-
ური პატიოსანი ცხოვრება და შედარეთ
ეს ორი სურათი. ნახამთ მაშინ, რამდენათ
სასიყვარულოა ეს ცხოვრება და საზიზღა-
რია—ჩვენებურების მოქმედება.

როგორ გგონიათ, ჩვენო ვაჟბატონე-
ბო, როგორი იქნება ამ ახალგაზდობის
გრძნობა თქვენს შესახებ, როცა ის ჩვენ-
ში ჩამოვა, და თავის მოთხოვნილებების და
შეხედულების თვლით გასინჯავს თქვენს
საქციელს და მოქმედებას?—მს ხომ თქვენ
თვითონაც იცით?

მაშ, გტოვებთ გულ დამწიფებული,
გულმომბიერათ შეგინდობთ ყველაფერს,
რაც თქვენ ჩემს წინააღმდეგ გიბაიყუნიათ,
და გასაღმებით თუ სამუდამოთ არა, გე-
რიანი ვადითა მაინც. მშვიდობით, ნ. სკანდელი.

ნ. სკანდელი.

ენიოთ. "ამ თქმისთვის რამოდენიმეს სცე-
ს, უმეტესად ქალებს, და რამოდენიმე კი-
ეც დატუსაღეს. მს დატუსაღებული მოი-
ვანეს შორაპნის მომრიგებელ სასამართ-
ლოში. ჩვენი მომრიგებელი მოსამართლე
ათ გამოშვებას აპირებდა, რადგან გლეხები
ამანაშვედ არ ჩნდებოდნენ. მს მთავრობას
ოხსენდა და ტუსაღები მუთისში წაიყე-
ეს. თავადებს იმედი ჰქონდათ, რომ იქნება
სხვა გლეხებს შეეშინოს და ნება მისცენო
ესტაენის ღრამატის შედგენისა. ამ დროს
გზეკუცია მოითხოვეს, მაგრამ, ბოლოს
როგორცა მოხდა, საქმე შეჩერდა: ამ გლე-
ხებს საჩივრის ნება მიეცათ და დატუსაღებუ-
ლები და ნაცემები თავისთვის წავიდნენ შინ...
როგორც ამბობენ, საქმე აიროგორ ყო-
ვილა: ეს გლეხები ორას მოსახლზე მეტი
საცხის მონასტერზე ყოფილან შეწირულნი.
მონასტერს დაუწყეს საჩივარი აბაშიძეებმა.
ბაიშართა საქმე აბაშიძეებსა და სასულიერო
მთავრობას შორის. აბაშიძეებისკენ, რასაკერ-
ველია, იყო ყოველთვის ხეობიანი დამცე-
ვლი. სასულიერო მთავრობას კი ალბათ ხე-
ობიანი დამცველი ვერ უშოვნია... გლეხები
როდესაც მივიდოდნენ, უკან იფრენდნენ:
„ჩვენ ვართ თქვენი მამა-დამცველი და ბა-
ტონო; ვის რა ხელი აქვს თქვენზეო.“
ამ საწყალ გლეხებს სრულებით არა გა-
გებიათრა, სანამ მომრიგებელი შუამდგომე-
ლი კარზედ არ მიადგათ.

დ. შერილა, 5 ნოემ. 1873 წ.

ქურდობამ და მტაცებლობამ ცოტა არ არის
იკლო ამ ჩვენ უფლებში შორაპნის უფლებში
სამს აღვიღოს პოლიციის პრისტაები და-
ყენეს. მთ ქურდობა სადმე მოხდა სოფე-
ლში, მ. შინე ათ ყაზახ რუსს გაგზავნიან იქ
და სანამ ის სოფელი იმ ქურდს არ აღმო-
აჩნეს, მანამდის ეს ყაზახი რუსები მათ
უნდა არჩინონ. ხარჯი მარტო გლეხების
არის. მს ქურდობის შემოკლება რომელს
უნდა მიაწეროს კაცმა, არ იცი: ყაზახ რუ-
სებს, თუ პრისტაებს. ლმერთმან ინებოს,
რომამაზე მეტ-არ გაგრცელებულიყოს ქურ-
დობა და სულ მო პობას არ დაეცდეთ!...
ამას წინეთ ერთ სოფლის კანცელარიაში
წაფიკითხე მიწერილობა ყველა მამასახლისე-
ბთან შემდეგი მინაარსით: „ორ მამს გლეხ-
კაცებს (გვარი დამაიწყდა), სოფელ...-
ს დედაკაცი ამოუღიათ საფლავიდან და თავის
მოჭრა ნდომებიათ, და ზოგი ამბობს კუდის
მოჭრაო! მამასახლისის თუმცა შეუტყუია ეს,
მაგრამ ჯეროვანი ყურადღება არ მიუქცევია
და არც მთავრობისთვის განუცხადებია.
მოგიწერთ თქვენ, ძლიერ გაფრთხილდეთ
ამის შემდეგ, რომ მკვდარი არაიენ ამოიღოს
და თავი არ მოჭრან.“ პარგი დაგემართოს
კარგია მამასახლისების ამისთანა გაფრთხი-
ლება, იქნება ამისთანა სახეზღარი საქმე
სხვაგან მაინც აღარ მოხდეს, მაგრამ ცო-
ხლებს არ ჰრიდნენ ნეტავი და მკვდრებმა
შენი ჭირი წაიღოს!...
მოსავალი, უნდა გითხრა, მკითხველო,
მშვენიერია ამ წელში. შველა გლეხის გუ-
ლი გაძღა სწორეთ. სიმიდის და პურის მო-
სავალი ერთ ნაირად კარგი იყო და ღვინოც
ბევრი მოვიდა. მოხუცებულები ამბობენ,
რომ ამისთანა მოსავალი დიდი ხანია არ
ყოფილაო. შირნახლოს ზაფხულში კალია
არ გაჩენია, მაგრამ ეხლა ბევრი კალია და-
ედვა საწყალი გლეხების სარჩოს! მაიგეს,
ბატონო, თუ არა, კარგი მოსავალი მოვი-
დო, აუღერიათ თავი, დაიარებთან სოფლით
სოფლად და თხოულობენ სიმიდს, პურს,
ღვინოს, ანუ ყველას ერთად. მქვენ ღარიბი
მთხოველები არ გვგონის, მკვებელო, დიდი
ჩინოვნიკები, მათი მეუღლენი, თავადები,
და ზოგი აზნაურის შვილებიც. მართი ჩი-
ნოვნიკის ცოლი მუთისისადმი მოვიდა და
ყვრილის ახლო-მახლო სოფლებში დაიბ-
რება, თხოულობს სიმიდს, პურს, და ღვინოს!
მს თუ გინდ ძველი უჩასტკის ნაჩლინის
ცოლიაო, როგორც ამბობენ, და რადგან
წინეთ ნაჩეფი იქნებოდა თხოვას, გაესგულ-
სა აღარ მოუთმინა, რომ ამ კი მოსავალზე
ცოტა მაინც არ ისარგებლოს საწყალი გლე-
ხების შრომით. ამას თავი დავანებოთ, მაგ-
რამ ზოგიერთი კარგა შეძლებული აზნაუ-
რის შვილი და თავადიც კი არ ტოვებს

ამისთანა ჩვეულებას! ჩვენი საწყალი გლეხი
კაცი ხომ ისეთი უბედურია, რომ ერთ კოდს
სიმიდს და კოკა ღვინოს ერთ გროშით არ
აფასებს, როდესაც გული მძლარი აქვს და
ბევრი ჭირნახული შოუ; ის კი არ იცის
საწყალმა, რომ მისგან ნაჩუქარ სიმიდს და
ღვინოს ბოლოს წონა ფულით ყიდულობს
გაჭირების დროს იმ კაცისაგან, ვისაც ღვინო
ის ასე ტყუელია ძღვეს. ბატო, ჩვენი უჩას-
ტკის ნაჩლინი იყო წინეთ და როგორ არ
ვცეთ პატრიკი ხშირად გაიგონებო გლეხე-
ბისაგან. მართი ჰკითხეთ, რა კეთილი უკო-
რასტკის ნაჩლინიკობის დროს ამ გლეხ-კაცს,
რომ ამ გვარს გულუხვობას იჩენს მახუდ?
ხშირად მოხდება ხოლმე, ამ გვარი კაცი
მთელს სოფელში რვა ას ბათმანს სიმიდს და
ხუთას ბათმან ღვინოს კრებს და მერმე ჰკი-
დის. ბოცის კი იმდენი გაგება არა აქვს,
რომ ეს სიმიდი სასოფლო მამაზინში შეი-
ტანას და გაჭირების დროს მოიხმაროს.
წარუღოს სიმიდი და პური ძლიერ ბევრი
იყიდება, პური მაინც ძლიერ ბევრი გააქვს
სამძღვარგარეთ.
ამ წელში ღვინოც ბევრი მოვიდა ადგილ-
ადგილ და რომ აქციხის სბორს (ბაჟს) არ
მოაქწრო, ბევრს ისარგებლებდნენ გლეხები.
ღვინო რაღას ისარგებლებდნენ: მოაკიდებინეს
ქეპები ზურგზე, ათ ვერსტზე მატანინეს
სოფლის კანცელარიაში, ყველა ქეპებს ცუ-
ლით დაუჭრეს თავები, მოჰკიდეს ისევ ზურ-
გზე და გატანეს შინ. ძლიერ გაკვირებული
ვარ ამისთანა ჩინოვნიკების მოკცევაზე!...
ვიფთხე ხელწერილი რომ ჩამოვრთმობთ გლე-
ხებისთვის არ იკმარება! მართი ჩვენ სოფელ-
ში მიადგენ ერთს გლეხს და თხოულობ-
დნენ, რომ თავისი ქეპი სოფლის კანცე-
ლარიაში წაეღო. ამ კაცმა ფიცით დაუბრ-
კა, რომ ის ქეპი მას ხორცის სახარზავათ
აქვს და არა ოტკის სახდელათ. მათ მაინც
არ დაუჯერეს. მოუვიდა გული, გამოიტანა გა-
რეთ და დიდი კეტით და ცულის ყუვით
დაჰყლიტა თვითონ.

შ—გლი

— მუთისიდან გვეწერენ, რომ იქაურ ბან-
კას კომისია თ. სიმონ აბაშიძისთვის ფუ-
ლები (სამი ათასი თუ მინ) ისე მიუ-
ცია, რომ არავითარი ხელწერილი და კანონი-
ერი საბუთი (ესე იგი გიგანობის წერილი)
არ ჩამოუვრთმებიაო. ჩვენ ეს ამბავი არ გე-
ჯერა, დამეხმარათ თხოვნი, ვისდამიკა ჯერ
არს, გვიც-ნობო, ვა უნდა ჩაეთქვოს
ეს დანაშაულობათ?

— ჩვენ შეგიტყვეთ, რომ უფ. რუკო
და მისი ამხანაგი, უფ. ტერ-ბუკაშვი, სამ-
ზღვარს გარეთ წაბრძანებულან. ზოგი ამ-
ბობს, რუკო გაიქცა, მაგრამ ეს დასაჯე-
რებელი რაღა. სხვები გვარწმუნებენ, ვი-
თამ უფ. რუკოს იტყვას ამ ორპირკდლის
განმავლობაში ლონდონში დეპუტატს მიი-
ღებოთ, დასამტკიცებლათ იმისა, რომ ჩემი
კომპანია მართლა არსებობსო.
ჩვენ პირდაპირ იტყვადნებთ, რომ ეხლა,
იმის შემდეგ რაც მოხდა, ვერც დეპუტა შე-
ცვლის ჩვენს შეხედულებას ამ საქმეზე, ვერც
წიგნი. საქმე აი როგორ არის: უფ. რუკო
ამტკიცებდა, თავის წინადადებაში, რომ რამ-
წამს ქალაქის გამგეობა თანხმობას განაცხა-
დებს ჩვენს წინადადებაზე, ასი ათასს მანეთს
შემოვიტანთ ბეთო. მაშეგობამ ეს თანხმო-
ბა სამ კვირაზე მეტია რაც გამოაცხადა. მაშ,
თუ რუკოს კომპანია არსებობს, შემოიტა-
ნოს ეს ასი ათასი მანეთი, და საქმე ამით
გათავდება. მთ არა და, რამდენიც დეპუტა
მოვიდეს უფ. რუკოსაგან ან მისი ამხანაგების-
გან, ჩვენ იმათ ყურადღებას არ ვათხოვებთ
და მაინც უწინდელ აზრზე ვიდგებით, რომ
ის ბაქაობს. ჩვენ ველით ჩიი ათას მანეთს,
და არა დეპუტატს.

— „მშაკში“ სწორია და ჩვენც შევიტყვეთ,
რომ ერთს ვიღაც პრეტენზიას უჩივლია, რათ
აბეჭდონ „ღრობას“ და „მშაკს“ იმის-
თანა დეპუტატს, როგორც ამას წინეთ და-
ბეჭდესო. მთ ნიორი არ უქამია, ამ უფ-
პრეტენზიას, აი მწარეთ რა აკივლებს?
ჩვენ დიდის სიამოვნებით ვატყობინებთ
ამ ჩატაის ქარხნის მყიდველს (?), რომ ჩვენ
შეგვირბეთ ზოგიერთი საინტერესო ცნობე-
ბი მის კომპანიაზე და საზოგადოთ ჩატაის
ქარხნის საქმეზე, აგრეთვე როგორც მის
საკუთარ წარუღზე, და ვაპირებთ, მაისა-
მდრ დაეგეგოდეთ ეს ცნობები ამ გვარი
ზედ-წარწერით: „ფრიად გასაკვირველი ამბა-
ვი ინგლისელისა, რომელმაც ლიგერპოლი-
დამ სერმითა ორი ცალი ჩიი წამოიღო და
სამგიერთ ნახევარი მილიონის ქარხნის
წღდა მოინდომა და ვერ მოახერხა.“
მიიღოს ამანდაც უფ. პრეტენზია.

— ღვინო მივიღეთ ჩვენ უფ. ბრანდონის
დ-წერილებითი წიგნი, რომელითაც ის გე-
ცნობებს, რომ არავითარი Société générale
ლონდონში არ არსებობსო და ჩატაის ქარხ-
ნის კამპანიას, თუმცა ის კი არსებობს, მაგრამ
ფულები არა აქვსო.

— 13 ამ თვეს ჩვენ დავესწარიტ ძავეასიის
სამეურნეო საზოგადოების სხდომას. ამ სა-
დამოს უ. ახელდინამა წაიკითხა თავის
„მოხსენება“, საამხანაგო ყველის ქარხნების
გამართებაზედ ჩვენს ქვეყანაში. ახელდინამა
ითხოვა მატერიალური დახმარება სამეურ-
ნეო საზოგადოების მხრით ამ საქმის სის-
რულეში მოსყვანად.

საზოგადოება გადწყვიტა, რომ ის იშუა-
მდგომლებს მართებლობასთან, მისცეს შემ-
წოდა ამ ხალი საქმის დასაწყებათ ჩვენს
ქვეყანაში.

ღვინო სწორს ჩვენ გაეცნობთ მკითხველს
როგორც უფ. ახელდინის მოხსენების
შინაარსს აგრეთვე სხდომის სახეს და იმ
შენიშვნებს, რომელიც იყო წარმოთქმული
ამ საზოგადოების წევრებისაგან.

მთილისის სამსამეფლო პალატამ 13
ამ თვეს განიხილა უ. ჰიქინაძის საქმე
და დაარღვია ქუთაისის მაზრის სამსაჯუ-
ლოს განჩინება და უ. ჰიქინაძე განათ-
ვისუფლა სრულიად.

შემდეგ 14-ში ჩვენ მოვილაპარაკებთ ამ
საქმეზედ.

— ამ დღეებში გამოვიდა მთილისში „მე-
კასიის“ და მთილისის კედლის კალენდრე-
ბი, რუსულ ენაზე. ორივე უწინდელურათ
არაიან შემდგარნი, ძველი ღირსებით და ნა-
კლულებანებით.

ან. ლორთქიფანიძის ბიბლიოთეკა.

ისეთ მიყრუებულს და რკინის გზისგან
დაზარულს ქალაქში, როგორც ქუთაისი,
მართლა რომ მოვლინებთ ჩათე-
ლება უ. ა. ლორთქიფანიძის ბიბლიოთეკის
დაბადება.

უ. ლორთქიფანიძემ პირველად დაანახა
ქუთაისელებს, რომ შესაძლებელია კაცმა
ისეთ საქმესაც მოჰკიდოს ხელი, რომლის-
გან შემოსავალი კი არა, ცხადი ზარალიც
მოეღოს. მაგრამ საზოგადო სკეთისთვის კი
საჭიროა ამ ნაირი საქმის დაწყება.

ჩვენ მალეობით მიულოცავთ უ. ლორთ-
ქიფანიძეს ამ მშვენიერი განზრახვისთვის
გასჯას და ეისურვებთ, რომ იმერეთის სა-
ტატო ქალაქმა გამოიყენოს გონების გასა-
დელად ის საშუალებები, რომელსაც მისცემს
მას ბიბლიოთეკა. ჩვენ იმედი გვაქვს, რომ
თუ სხვა მოტივით არა, მოწყენის გამო
მაინც დაუწყებდა ქუთათური საზოგადოება
წიგნების კითხვას.

რასაკერეველია, გაუწყნარებელი ქალა-
ლის თამაში, „უმანკო—მუსაფის“ მუსაფო-
ბა, მთქნარება და ძილი—ყველა ესენი დი-
დი პატივის საცემელი საგნებია, მაგრამ
ყოველთვის? ჭეშმარიტად, რომ დიდი გმი-
რობაა ამ ნაირ მხიარულ ცნოვრებაში დროს
გატარება!

რაც შეეხება ბიბლიოთეკის გაწყობილო-
ბას, ჩვენ, როგორც მნახველს, შეგვიძლია
ეთქვით, რომ ამ თავით სრული დასაკმაყო-
ფილებელია, როგორც წიგნების კოლლექ-
ცია, აგრეთვე მათი აღრჩევა. მომავალი ამ
საქმისა დამოკიდებულია თვითონ საზოგა-
დოებაზედ და თუ ის ერთ ამ გულ-ტენის
დასაპურებელს ვერ გაძღვინებს თავის თა-
ნაგრძნობით, მაშინ უნდა გაუტყდეთ, დადი
ალარაფერი იმედი იქნება ქუთაისის ინ-
ტელიგენცია. მაგრამ ეს რათ მოხდება, რა
სათქმელია!

ჩვენი ცოტა გვიანში შეიქმნით, რომ
ჩვენი განათლებული ახალგაზდობა კოჭ-
ლობს შესახებ ლოლიკისა, ან და შესახებ
პ. აპისთვის, როდესაც ჩვენ გხვდეთ—
თუმცა ძვირად—ისეთ სწორ საქმის შეხე-
დულობას, როგორც ამ შემთხვევაში, რო-
მელიმე ყმაწვილი კაცის მხრით, არ შეიძ-

ლება არ აღენიშნოთ მზგავის იშვიათი მარ-
ლინება. უ. ლორთქიფანიძე ალბათ ამას
ფიქრობდა, როცა განიხილა თავისი ბიბლიო-
თეკის გახსნა: „მე ერთი უფსკლო და უ-
ნიშნელო არსება ვარ იმ დიდ მამანაში,
რომელსაც ჰქვია „ჩინოვნიკური ქვეყანა.“
მე უთუოთ უნდა ვიქნე მორჩილი და ბრმა
აღმასრულებელი იმ ბრძანებისა, რომელიც
გადმოამცემა მაღლიდგან და ჩემს პირველ
მიმართულებას, სურვილს, დაწმუნებას არ
ექმნება არავითარი ფასი. ამნაირ შემთხვე-
ვაში, ვიქმნები ს ხ ე ი ს ე ნ ე ბ ი საღმასრუ-
ლებელი მე, პავლე, თუ პეტრე ეს, სულ ერთია.
მაშ მოდი ისეთ რასმეს მოვიკიდო ხელი,
რომ ჩემს შრომას მოჰქონდეს ნამდვილი
სასარგებლო ნაყოფი, სადაც ჩემს სინიდისს,
ქუთას არაიენ ატანდეს ძალას და სხ. და სხ.
ამ მოსაზრების შემდეგ, უ. ლორთქიფანი-
ძე დაადგა იმ აზრს, რომელიც ღვინოს სრულ-
ეში მოუყვანია.

რა ეთქმის უფ. ბაკმბარდებიან ლიბე-
რალებს—გარდა თავის მოხრისა და აღსა-
რებისა მათ სისუსტეზე... როგორ არა, აბა
ჰკ-თხ-თ მათაც, ჭეშმარიტება, სინიდისი ჩვენს-
კენ არისო, გიპასუხებენ. ასეც იყოს დრომ-
დი!..

მმართველობის განაპარულება.

პირუტყვით-მოვაჭრეებსა და ტვირთგადამ-
ზიდვლებს ძავეასიის უმთავრეს სამმართვე-
ლოში ხშირად საჩივარი შეაქვთ, რომ გლე-
ხის პირში მდებარე ადგილთ მეპატრონეები
გვაფიწრობენო და ყოველთვის, როცა ჩვე-
ნი პირუტყვი გზას გადასცდება, ან წყლის
დასაღველ მიგვეყვას, ბაჟს გვახდენენო,
თუ ფულით, თუ პირუტყვით. მაშან როდეს-
საც კანონის ძალით (იხილო 1857-ში გამო-
ცემული კანონ-კრებაში, მეთორმეტე ტო-
მის პირველი ნაწილი, 524 მუხლის შე-
ნიშვნა და 528 მუხლი) საქარენო ანუ სა-
ეპრო გზების და ქვეყრილი გზების გაყო-
ლება მიწებს ოცი საფენი საგანე უნდა ჰქო-
ნდესო, ანუ შეუ-გზის იქით და აქეთ ათ-ათი
საფენი და სასოფლო გზების გაყოლება მი-
წებს—სამ-სამი საფენი. ამ სიგერცხველ ადგი-
ლის მეპატრონეებმა ეპტრები და ქარანები
არ უნდა შეეაფრონ და მგზავრობაში არ
უნდა დაბრკოლონ და რომ მიმავალმა
პირუტყვმა სამოგარი მინდერები და ყანები
არ გააფუჭონ, ადგილთ მეპატრონეები ვა-
დებულო არიან, რომ თავისი ადგილები შე-
ზოლობან, ან გზის გაყოლებზედ თხრილი
გასჭრან (1857-ში გამოცემული კანონ-
კრება, მეთორმეტე ტომის პირველი ნაწილი
მუხლი 434, 435, 436).

რომ პირუტყვით-მოვაჭრეებსა და ტვირთ-
გადამზიდვლებს ნამეტანი და უკანო-
ნო ბაჟი არ გადახდებიან გზის
პირში მდებარე ადგილთ-მეპატრონეებმა,
კავკასიის უმთავრესმა სამმართველომ სთხო-
ვა უფ. მუხრანატორებს, რომ იმათ სა-
ეპრო და საქარენო გზების სიგანე გა-
ნასაზღვრებინოთ და უბაჟო სამგზავროთ
შარა გზების შუაგულიდან ათ-ათი საფენი
და სასოფლო გზების შუაგულიდან თითო
საფენ ნახევარი დატოვებინონ და წყალზედ
მისასვლელი გზებიც დაწინაწინონ; ადგი-
ლის მეპატრონეებს ნება მისცენ, რომ საბა-
ლახო ბაჟი ქარანის, პირუტყვის და ურმა-
ბის პატრონებთან შეთანხმებით აიღონ, მხო-
ლოდ ღამდამობით და დღედაღამობით მო-
ძიებისათვის იმათ მინდერებზედ; უბანონ,
რომ გზებზე და იმათ ნაპირებზედ და ან
წყლის სასმელად გატარებისათვის არა ვი-
თარი ბაჟი არ გადახდესთ პირუტყვის, ქა-
რანის და ურმების მეპატრონეებსო.

უსხო ქვეყნები

საზრანბითი

მარშალი მაკ-მაჰონის უფლება კიდევ
შვიდის წლით გაუგრძედა ნ. კრების უმრავ-
ლესობას. მინისტრებს დათხოვნა მიუციათ
რესპუბლიკის პრეზიდენტისთვის, და მარ-
შალს ისევ უ. ბოროლისთვის მიუწვდია ახა-
ლი სამინისტროს შედგენა. მს არის უკანას-
კნელი ამბები პარიჟიდან.

მელნი ს. მელიქიშვილი და ს. მესხი. — ღრუბითი რედაქტორი კ. ლოტუშენკო